

**Становище по конкурс
за избор на доцент по научна област 2. хуманитарни науки,
професионално направление 2.1. филология, по специалност
„Българска литература“
(Нова и съвременна българска литература), обявен в „Държавен
вестник“, бр. 98 от 12. 11. 2013 г.**

1. Данни за конкурса

Конкурсът за избор на доцент в професионално направление 2.1. филология (Нова и съвременна българска литература) към Института за литература при БАН е обявен чрез публикация в „Държавен вестник“, бр. 98 / 12. 11. 2013 г. Процедурата отговаря на изискванията от Закона за развитие на академичния състав на Република България.

2. Данни за кандидата

На обявения конкурс се е явил един кандидат – д-р Емил Иванов Димитров. Кандидатът е изследовател в Института за литература при БАН. Докторатът му, защитен през 2009 г., е на тема „Социологически аспекти на българската литература“.

Публикувал е две авторски научни книги в областта на литературната и културната история, близо 200 научни статии, студии, рецензии в сборници и периодични издания. Съставител е на няколко издания с изследвания и архивни материали, посветени на значими представители както в българската литература и култура (като Михаил Арнаудов и Варненски и Преславски митрополит Симеон), така и в руската хуманитаристика (като Сергей Аверинцев и Алексей Лосев). Без съмнение през последните години кандидатът има забележимо присъствие в научната ни публичност.

3. Описание на научните трудове

Емил Димитров е представил за конкурса един основен хабилитационен труд („Публицистиката на Михаил Арнаудов“), две други книги, съставени и коментирани от него (Михаил Арнаудов, „Дневник. Публицистика. Речи“ и Варненски и Преславски митрополит Симеон „Съчинения. Том 1“, като към тях е прибавил още публикации – статии и студии, поместени в сборници и периодични издания, в т.ч. на италиански и руски.

Основният труд, представеният в ръкопис том, „Публицистиката на Михаил Арнаудов“ е в обем от 276 компютърни страници. Състои се от две части („Партия и идеология, конституция и политика“ и „Заветите на Възраждането“ и болката Македония“), от увод и заключение, като към тях са прибавени приложения с новоиздирени извори и с библиография.

Съставената от Емил Димитров книга на Михаил Арнаудов „Дневник. Публицистика. Речи“ („Вулкан 4“, София, 2007) е в обем от 412 издателски страници. Тя представя непубликувани до този момент в отделно авторско издание текстове, събрани от съставителя в архивни фондове и стари периодични издания.

Книгата на Варненски и Преславски митрополит Симеон „Съчинения. Том 1“ („Изток-Запад“, София, 2011) в обем от 768 издателски страници. Съставителството, подготовката на текстовете, предговора, въстъпителната студия, бележките, показалците и речниците в изданието са на Емил Димитров. Издирените от него статии, спомени и писма представят за първи път в цялост делото и словото на една от уникалните личности в православната ни църква.

4. Научни приноси

Трудът „Публицистиката на Михаил Арнаудов“ не просто реабилитира един от тенденциозно забравените и подценявани публични образи на Михаил Арнаудов, а извършва истинско историко-културно и портретно-тематично оцелостяване на личността на Михаил Арнаудов, възвръща смисъла на неговото тотално присъствие в българската политика, култура и общество. Чрез инструментите на една прецизна литературноисторическа археология Емил Димитров за първи път (пре)открива, систематизира и интерпретира публицистичното наследство на Арнаудов, вграждайки го както в солидния корпус на цялото му творчество, така и в контекста на политическата и културна среда в България до средата на XX век.

Едно от главните достойнства на хабилитационния труд се състои в простотата на методологическото откритие, че тъкмо през прегледа и анализа на публицистичните текстове може да се даде отговор на прословутия въпрос „как действа литературата“, т.е. да бъдат прояснени нейните социологически ефекти, сюжетите, в които тя започва да влияе или да търпи влияния. Оказва се, че по жанровите канали на публицистиката протичат личностни и колективни културни енергии, които особено след Първата световна война дават различни значения на „вестникарското“ слово. Без да е изрично експлицирано в

труда, можем да формулираме едно от важните литературноисторически наблюдения, които произтичат от текста: Ако до началото на ХХ век, благодарение най-вече на Кръга „Мисъл“, рязко се разграничават „вестникарите“ в литературата от „художниците“, то в междувоенната епоха това противопоставяне е силно релативизирано, за да отстъпи място на комплексното авторско присъствие в различни жанрове и в уж несъвместими публичности.

Емил Димитров развенчава наследените от соцреалистическата литературна историография подходи, според които публичните образи на мнозина литератори и учени, проявили се до 1944 г., биват сегментирани и гилдийно профилирани, или – по същество – орязани, за да станат удобни за нова идеологическа употреба. (Така например и до днес темпераментното полемическо наследство на Атанас Далчев от 20-те и 30-те години на ХХ век се игнорира от литературноисторическия разказ, който традиционно фаворизира силното въздействие на лирико-философските му фрагменти от последните десетилетия на неговия живот.)

Емил Димитров доказва, че за да има равновесие и истинско разбиране при възприемането на личността на Михаил Арнаудов, трябва към ролите на Академика, Учения, Фолклориста, Литературоведа, Мъдреца и пр. да бъдат прибавени и другите роли – на Политика, Полемиста, Ректора, Министъра, Държавника. При фигури от мащаба на Арнаудов няма място за фалшиво противопоставяне между „мислене“ и „действие“, между изследващ и пледиращ човек. В труда са археологизирани и реконструирани отделни сюжети и дебати, в които е показано как постиженията в науката логично се „трансформират“ в социално и политическо действие; как културата на гражданския ангажимент води до нагърбване с политически каузи, които в прагматична перспектива изглеждат обречени, но изборът им излъчва особена морална зрелост.

Всички тези приноси на труда естествено се надграждат върху друг ключов принос – откриването на десетки архивни материали и неизвестни до днес публикации.

Вече публикуваната книга „Дневник. Публицистика. Речи“ от Михаил Арнаудов за пореден път доказва уменията на Емил Димитров ревностно да издирва, събира, композира и аналитично да коментира „укрити“ в архиви и стара периодика текстове. Впрочем тази книга представлява изворен фундамент, върху който е изграден хабилитационния труд на кандидата. Тъкмо така – в сдвоеното четене на двете книжни цялости – се прояснява динамичния образ на политика, националлиберала, гражданина Арнаудов, експониран върху

знанието ни за учения, за да се разкрие феномена на *действащия мислител*.

В другия том, представен за конкурса – „Съчинения“ – Емил Димитров изпълнява ролята по-скоро на умел текстолог и тълкувател на текстовете и на уникалното присъствие в българската църква и общество на Варненски и Преславски митрополит Симеон (1840–1937). В случая се откроява внимателната професионална работа с текста – от прецизната „нормализация“ на правописа до грижливата реконструкция на множество избледнели значения в езиковата тъкан. Тази книга регистрира едно от най-високите постижения на съвременната българска текстология.

Представените за конкурса трудове на Емил Димитров демонстрират дарба за открития и вкус към почтена изследователска работа. Изграждат живи контекстуални мрежи между литературата и нейни съседни и дори по-далечни зони, в които словото се сдобива с историческа плътност и с нови херменевтични възможности.

5. Научна и преподавателска работа

Кандидатът е осъществил през годините значима научна и преподавателска дейност. Водил е цикъл спецкурсове върху творчеството на Достоевски и курс „Социология на българската литература“ в СУ „Св. Климент Охридски“. Бил е и директор на магистърска програма „Общество и култура на съвременна Русия“ в НБУ. Участвал е в десетки национални и международни научни форуми. Реализирал е над 200 научни, публицистични, архивографски, художествени, преводни и пр. публикации. Редовен член е на International Dostoevsky Society и на Международния експертен съвет на РГНФ (Москва).

6. Заключение

Въз основа на всичко посочено дотук, предлагам Емил Иванов Димитров да бъде избран за доцент в конкурса по научна област 2. хуманитарни науки, професионално направление 2.1. филология (Нова и съвременна българска литература) към Институт за литература при БАН, обявен чрез публикация в „Държавен вестник“, бр. 98 / 12. 11. 2013 г. Неговите научни резултати, както и солидната му професионална биография, подкрепят това становище.

19.03.2014 г.

доц. дфн Пламен Дойнов